

додатковим механізмом запобігання можливим порушенням прав особи на житло.

В цілому конструкція переважного права наймача у разі продажу майна наймодавцем за своєю сутністю є необхідним та виправданим законодавчим обмеженням права наймодавця на продаж предмета договору найму (оренди), покликаним забезпечувати охорону прав наймача та його законних очікувань на продовження користування майном у разі наміру наймодавця його продати, особливо з огляду на особливості правової природи тих чи інших правовідносин щодо користування майном. Відтак, переважне право на придбання наймачем майна, яке перебувало у його користуванні, є самостійним механізмом дотримання балансу прав та інтересів сторін цивільного правовідношення.

Водночас, неповнота правової регламентації, відсутність чітко визначеного та відокремленого від інших подібних правовідносин порядку здійснення наймачем переважного права на придбання майна у разі його продажу наймодавцем, а також відсутність законодавчо передбачених наслідків недотримання такого порядку, наслідків зловживання наймачем таким правом обумовлює необхідність подальшого вдосконалення відповідного правового регулювання з метою вирішення актуальних питань, виявлених завдяки доктринальному аналізу та сучасній практиці правозастосування.

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1960> (дата звернення 30.11.2022).

2. Постанова Великої Палати Верховного Суду: у справі № 909/337/19 від 23 червня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90359317> (дата звернення 30.11.2022).

3. Боднар В. Деякі проблеми застосування способів захисту переважних прав. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2012. Вип. 90. С. 92-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2012_90_29 (дата звернення 25.11.2022).

4. Главацький Т.Я. Переважне право наймача на придбання житла: виникнення та порядок здійснення. Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». № 2, 2020. С.61-64. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/PAP_2_2020-1.pdf (дата звернення 30.11.2022).

УДК 346

DOI: 10.31733/17-03-2023-708-709

К. ЗАРВА

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

к.іст.н., доц. **А. ЯКУНІНА**

*(Дніпровський державний
технічний університет)*

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Господарське право — це сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Предметом господарського права є будь-яка господарська діяльність, тобто виробництво та реалізація продукції, виконання робіт і надання послуг з метою одержання прибутку чи без такої мети, яка здійснюється на території України суб'єктами господарювання всіх видів і форм власності, а також діяльність державних органів щодо управління економікою.

Господарське право є комплексною галуззю права, яке базується на нормах цивільного права щодо правоздатності фізичних та юридичних осіб, права власності, цивільно-правових угод і конкретизує їх, а також містить норми адміністративного, фінансового, трудового права, які регулюють господарську діяльність. Тобто, в цій галузі права поєднуються майнові та організаційні елементи.

Господарське право і найближче до нього за змістом цивільне право співвідносяться як загальне і спеціальне. Цивільне право визначає загальні засади регулювання майнових та особистих немайнових відносин, в які вступають фізичні та юридичні особи, а господарське

— конкретизує цивільно-правові норми відносно конкретних сфер і видів господарської діяльності. Складний характер предмета господарського права обумовлює використання декількох, а не одного, як у звичайних галузях права, методів правового регулювання. Першим з них є метод автономних рішень суб'єктів господарських відносин. Він передбачає надання суб'єктам господарювання права самостійно приймати будь-які рішення щодо господарювання (обрання видів діяльності, методів та форм їх здійснення, партнерів тощо), якщо вони не суперечать законодавству.

Другий метод полягає у наданні державою суб'єктам господарських відносин рекомендацій щодо певних сторін господарської діяльності — встановлення зразків певних господарських документів (договорів, актів тощо), форм і методів здійснення окремих етапів господарювання (бухгалтерського обліку, звітності тощо).

Третім є метод владних приписів, який передбачає встановлення в законах та інших нормативно-правових актах обов'язкових для суб'єктів господарювання норм поведінки за певних ситуацій. Це може бути перелік видів діяльності, які забороняються підприємцям, спеціальні режими здійснення окремих видів підприємництва, обов'язки, які підприємці мають виконувати для забезпечення державних потреб, тощо.

Залежно від характеру конкретних господарських відносин держава обирає для їх регулювання той метод, який є найефективнішим.

Господарський процес — установлений нормами господарського процесуального права порядок досудового врегулювання та судового розгляду господарських спорів. Основне завдання господарського процесу — примирення сторін, а у разі неможливості його досягнення — швидке вирішення спору.

Предметом науки є система нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання процедур господарського судочинства, тобто правове регулювання процесуальної діяльності, механізм якої включає формування та реалізацію господарського процесуального законодавства, а також охоплює питання історичного розвитку законодавства про господарське судочинство, організацію господарських судів, правового статусу суддів господарських судів, загальної характеристики органів господарської юрисдикції та деякі інші питання.

Стадії господарського процесу

I. Досудове врегулювання (факультативна стадія).

Досудове врегулювання господарського спору — це сукупність заходів, що можуть бути здійснені підприємствами та організаціями, права яких порушені, для усунення спірної ситуації, що виникла, до звернення з позовом до господарського суду. Сторони застосовують заходи досудового врегулювання господарського спору за домовленістю між собою, тобто невжиття цих заходів не позбавляє сторону права подати позов про захист свого права.

Досудове врегулювання включає такі стадії:

пред'явлення претензії;
розгляд претензії;
повідомлення заявника про результати розгляду претензії.

II. Судове врегулювання

Судове врегулювання господарського спору передбачає передавання зацікавленою стороною невирішеного спору на розгляд господарського суду шляхом вчинення позову. Судове врегулювання здійснюється за правилами господарського судочинства.

Господарський процес у справі повинен завершуватись виконанням рішення, ухвали, постанови господарського суду, що набрали законної сили. Ця стадія — стадія виконання судових рішень — спрямована на практичну їх реалізацію діяльністю зобов'язаних суб'єктів. Рішення господарського суду підлягають обов'язковому виконанню підприємствами, організаціями, посадовими особами та іншими суб'єктами.